

Scholen in Oost-Groningen krijgen voorlichting over energiebesparing

Provinciale milieukommunikatie in opkomst

Hoe vaak gebeurt het niet: voor een veelomvattend en ingrijpend milieuprojekt zijn de draaiboeken en nota's gereed en dan wordt er bedacht dat 'er ook nog wat aan voorlichting gedaan moet worden'. In alle haast wordt dan een persbericht opgesteld. Provincies beseffen dat het anders moet.

**Marieke Hofstee, Hein Tromp,
Ingrid Schotanus, Jaap Jepma**

Voor de realisering van het milieubeleid is in veel gevallen een verandering van het gedrag van (groepen) mensen nodig. Milieumaatregelen zijn echter lang niet altijd met wetten en regels afdwingbaar. Voor de uitvoering van het beleid is maatschappelijk draagvlak nodig terwijl op langere termijn een verinnerlijking, een aanpassing van de waarden en normen, van de milieuproblematiek gewenst is.

BELEIDSINSTRUMENT

De provincies beseffen dat meer dan vroeger naast de traditionele instrumenten als handhaving en vergunning-

verlening ook voorlichting ingezet kan worden om een verandering van gedrag te bewerkstelligen. Voorlichting vindt dan niet louter meer plaats omwille van de dienstverlening of uit oogpunt van openbaarheid, maar wordt gezien als een beleidsinstrument waarmee milieubeleid gerealiseerd kan worden.

De provincies, en ook de drie noordelijke provincies, zijn met die nieuwe kijk op milieuvorlichting aan het experimenteren in het kader van het NMP/IPO-projekt 'provinciale milieukommunikatie'. Uit onderzoek bleek dat de communicatie-activiteiten van de provincies te veel beleidsvolgend zijn (het persberichtje achteraf) en dat van een strategische inzet en aanpak van kommuni-

katie nog geen sprake was. Volgens dit onderzoek zouden provincies zich meer moeten richten op de integratie van milieukommunikatie in het provinciaal milieubeleid, en op afstemming en samenwerking tussen provincies onderling en andere instanties. Tenslotte zou de provinciale milieukommunikatie meer professioneel en strategisch aangepakt moeten worden. Dit laatste betekent vooral dat de rol van communicatie en de keuze van communicatiemiddelen/methoden wordt bepaald door de fase van het beleidsproces. Tijdens de beleidsontwikkeling kan bijvoorbeeld inspraak of doelgroepenoverleg een middel zijn, tijdens de beleidsvaststelling kan een persbericht nuttige diensten bewijzen, terwijl tijdens de beleidsuitvoering een workshop of een brochure aan de orde kunnen zijn.

In ieder geval is het van belang van te voren na te denken over de rol van communicatie in de instrumentenmix. In tegenstelling tot voorheen loopt dat nadenken parallel met het ontwikkelen van het beleid: in elke beleidsnota moet in een communicatieplan of -paragraaf worden aangegeven hoe in dat specifieke geval te werk wordt gegaan en met welke andere instanties eventueel kan worden samengewerkt. De drie noordelijke provincies verwerken deze nieuwe benadering in een milieukommunikatieplan. Het plan van de provincie Groningen is al rond; de plannen van de provincies Drenthe en Friesland worden dit najaar vastgesteld.

NATUUR- EN MILIEUEDUKATIE

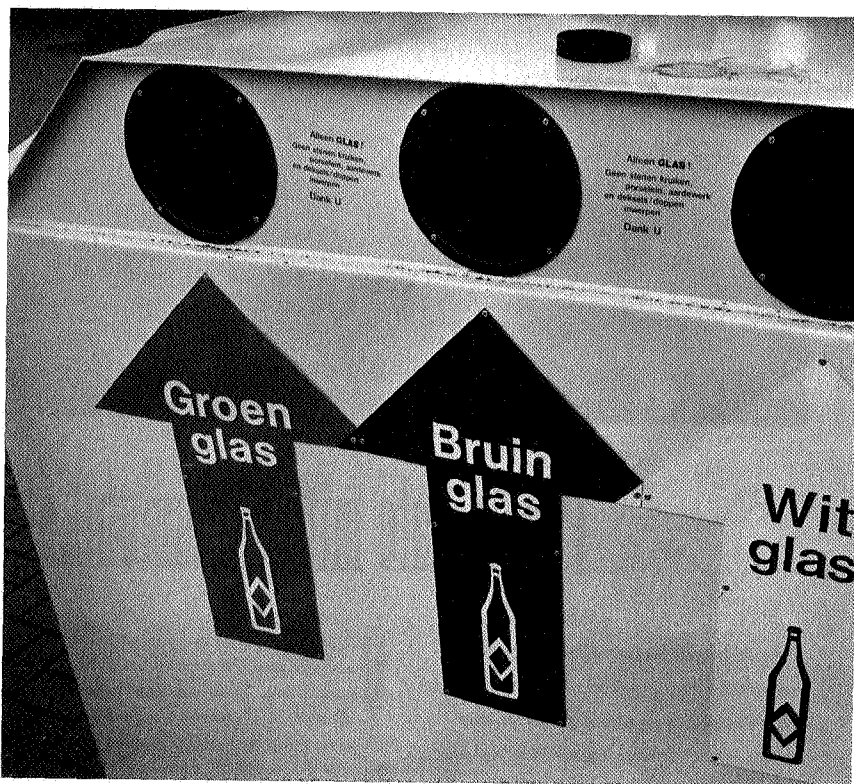
Onder communicatie worden alle vormen van informatievoorziening en -uitwisseling gerekend met als doel het realiseren van kennisvermeerdering, houdings- en/of gedragsverandering ter ondersteuning van het beleidsproces en/of de inhoud van het beleid. Ook natuur- en milieuedukatie (NME) valt onder het begrip milieukommunikatie, maar is in vergelijking met voorlichting een langduriger en duurzamer proces. Natuur- en milieuedukatie wijst mensen op de waarde van natuur en milieu op zich. Er hoeft dus geen directe relatie met het provinciaal beleid te bestaan. De provincies voeren dan ook geen uitvoerende werkzaamheden uit op dit gebied, maar subsidiëren de Konsulentschappen Natuur- en Milieuedukatie en de Milieufederaties die op een onafhankelijke wijze instanties en personen begeleiden bij de uitvoering van NME-activiteiten. De provincies proberen samen met de Konsulentschappen en de Milieufederaties

de samenhang en samenwerking rond NME-projecten te vergroten. Dit wordt aan de hand van drie projecten geïllustreerd.

SCHOLEN EN BUURTHUIZEN

In de provincie Groningen hebben de provincie en het Konsulentschap Natuur- en Milieuedukatie eind 1992

daadwerkelijke uitvoering gaat, moeten de scholen het echter zelf maar uitzoeken. In het project 'Zorg voor milieu...' worden scholen begeleid bij de invoering van milieuzorg door een projectmedewerker die gestationeerd is bij de Heemtuin Muntendam. Scholen voor het voortgezet onderwijs in de gemeenten Stadskanaal, Winschoten en Veendam zijn inmiddels gestart met het project.

In geheel Drenthe wordt nu glas op kleur ingezameld

het project 'Zorg voor milieu in school, buurt- en clubhuis' opgezet.

Uit onderzoek bleek dat scholen en andere non-profitorganisaties overstelpt worden met materialen, handboeken en andere zaken over milieuzorg. Als het om de

Tijdens werkbijeenkomsten helpen provincie, energiebedrijf (EGD), waterleidingbedrijf (Waprog) en gemeenten de scholen bij het maken van keuzes en het invoeren van maatregelen. Op de scholen heeft een nulmeting plaatsgevonden naar het water- en energieverbruik en zijn

korte milieukolven voorbereid. Na verloop van één tot anderhalf jaar moeten de scholen beschikken over een milieuzorgstelsel en een plan van aanpak voor de langere termijn.

Het mag duidelijk zijn dat deze projektmatige aanpak de bestaande informatie bundelt en een eenduidige aanpak en ondersteuning mogelijk maakt. Het projekt wordt dit najaar verbreed naar de andere zes gemeenten in de regio

Oost-Groningen. De ervaringen in deze regio worden verwerkt in een leidraad die beschikbaar komt voor de andere regio's. In totaal kunnen op deze manier zo'n 300 scholen voor het voortgezet onderwijs worden bereikt. Dit najaar start eenzelfde projekt ook bij buurt- en clubhuizen in Oost-Groningen.

FRIESLAND

De Friese gemeenten zien het belang van milieukommunikatie wel, maar het ontbreekt hen veelal aan personeel en financiële middelen en aan kennis. Daarom ondersteunt het Konsulentschap NME sinds 1992 activiteiten en beleidsontwikkeling van gemeenten in het projekt 'gemeenten en natuur- en milieuedukatie'.

Tot dusverre heeft de meeste nadruk gelegen op de regio Zuid-West Friesland. Gemeenten zijn hun kommunikatietaken

daar steeds serieuzer gaan nemen, wat mede blijkt uit de aktieve opstelling van een aantal kontakambtenaren (lezingen voor verenigingen, edukatieparagraaf in beleidsplan, opzet NME-steunpunt, doorverwijzen van vragen naar andere instanties). Met ingang van januari 1994 zal

een regionaal edukatief medewerker worden aangesteld. Bovendien wordt in deze regio het projekt 'NME in het onderwijs' uitgevoerd, om NME een volwaardig onderdeel te laten uitmaken binnen het onderwijs. Ook bij dit projekt wordt getracht de gemeentelijke betrokkenheid zo veel mogelijk te stimuleren: zo zijn kontakambtenaren aangesteld als aanspreekpunt voor scholen, worden er gemeentelijke subsidies verleend aan het projekt en leveren gemeenten een inhoudelijke en organisatorische bijdrage aan het opzetten van interne milieuzorg in school. In de schooljaren 1993/94 en 1994/95 zal dit projekt in heel Friesland worden uitgevoerd.

In de regio Noord-Friesland wordt momenteel de milieukommunikatie bij de verschillende gemeenten geïnventariseerd, waarna dit najaar een regionaal plan van aanpak wordt gemaakt.

De regio de Friese Wouden neemt binnen het projekt een uitzonderingspositie in. Sinds 1990 is in deze regio een natuur- en milieuedukatief medewerker aangesteld. Deze richt zich met name op ondersteuning van het basisonderwijs, bijvoorbeeld door het vervaardigen en uitlenen van materialen, het verzorgen van workshops en de ontwikkeling van gemeentelijke NME-steunpunten. In overleg met het Konsulentschap wordt getracht om de NME-taak van de gemeenten in deze regio te verbreden naar andere doelgroepen.

GLAS OP KLEUR

De provincie Drenthe heeft in 1993 een Kaderplan van Aanpak opgesteld waarin naast aanbevelingen ten aanzien van natuur- en milieuedukatie ook adviezen met betrekking tot milieuvorlichting zijn geformuleerd. Het plan is gemaakt samen met het Konsulentschap NME, de Onderwijskonsulent NME, de Vereniging Drentse gemeenten, de Milieuraad Drenthe en het Intergemeentelijk samenwerkingsverband Zuid-Oost Drenthe.

Uit het Kaderplan blijkt dat een aantal doelgroepen, zoals het voortgezet onderwijs en de volwassenenedukatie, in Drenthe onvoldoende worden bereikt. Andere doelgroepen worden daarentegen door veel verschillende instanties op verschillende wijzen en met verschillende boodschappen benaderd. Zo moet de gemiddelde burger welhaast wanhopig worden van de Postbus 51-spotjes over een beter milieu dat bij jezelf begint, voorlichtingsfolders van het waterleidingbedrijf over waterbesparing, krantenberichten van de gemeenten over inzameldata van

klein chemisch afval, brochures van de plaatselijke milieugroep enzovoorts... Verder wordt geconstateerd dat met name bij de kleinere gemeenten de inzet van milieukommunikatie als beleidsinstrument nog in een beginfase verkeert.

In het Kaderplan worden een aantal aanbevelingen gedaan om de huidige situatie te verbeteren. Zo is om afstemming tussen de verschillende 'zenders van milieuboodschappen' te bevorderen een Koördinatiekommissie NME en milieuvorlichting ingesteld. De provincie, de drie Drentse gemeentelijke samenwerkingsverbanden en de provinciale natuur- en milieuoorganisaties maken deel uit van deze kommissie en dragen zorg voor de koördinatie van activiteiten. Een voorbeeld daarvan is de aktie 'Glas op kleur'. In alle Drentse gemeenten zijn glasbakken geplaatst waar de burger glasafval, op drie kleuren gesorteerd, kan deponeren. De voorlichting en publiciteit die hiermee gepaard ging werd provinciaal en regionaal door de Koördinatiekommissie geregeld.

Een ander voorbeeld is het projekt 'milieuzorg op scholen.' Op tien basisscholen wordt natuur- en milieuedukatie in het onderwijs ingevoerd. Door middel van vaardigheidstrainingen worden de schoolteams met NME bekend gemaakt. Met de scholen wordt een draaiboek ontwikkeld dat in het volgende schooljaar door dertig scholen wordt benut. Zo zullen alle basisscholen in 1995/96 de mogelijkheid hebben om onder begeleiding van de schooladvies- en begeleidingsdienst NME in te voeren. Milieuzorg vormt daarbij een vast onderdeel. Enerzijds worden scholen ondersteund bij het invoeren van milieuzorg, anderzijds zullen tijdens de lessen aspecten van milieuzorg worden behandeld.

Bovenstaande voorbeelden beschrijven enkele van de vele projekten in Noord-Nederland. Verder ondersteunen bijvoorbeeld de drie Waddenprovincies Noord-Holland, Friesland en Groningen sinds 1992 een projekt over voorlichting en edukatie in en over het Waddengebied. Twee medewerkers verzorgen hierbij deskundigheidsbevordering en kwaliteitsverbetering van de voorlichting, bevorderen samenwerking tussen organisaties en ondersteunen het onderwijs. Als laatste voorbeeld moet de integratie van NME in basis- en voortgezet onderwijs genoemd worden. Al deze projekten en de structurele aanpak ervan door de provincies zullen de kennis van het milieu bij de mensen vergroten. En dat is een belangrijke voorwaarde om milieubeleid te kunnen realiseren. >

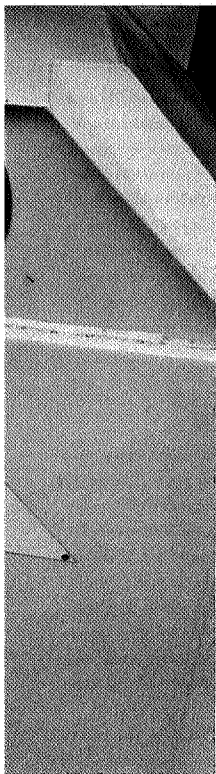

FOTO: ELMER SPAARGAREN